

**REGIONÁLIS SZOCIÁLIS MUNKA
NAP KISKUNHALAS
2019.11.21.**

**SZEGÉNYKUTÚRA -
NYOMORKULTÚRA**

**Takács Imre
előadása**

KEREPES GYÁR UTCA

A szociális munka hagyományos értékei

KÍNAI VERS

Menj az emberekhez,
élj velük,
tanulj velük,
szeresd őket,
kezd azzal, amijük van

A szociális munka hagyományos értékei

Menj az emberekhez- Mit hordoz magában?

Én megyek el hozzájuk, felajánlom a segítséget. Ez abban az időszakban teljes elfogadással találkozott.

Élj velük

Az emberek/családok életében való folyamatos jelenlét. Nagyon sokat vagyok köztük, mert el/befogadtak, én is elfogadom őket olyanak, amilyenek (érték, norma, viselkedés) bíznak bennem, ezért megnyílnak, beavatnak az életükbe. Maga a jelenlét okozza a változást (Non-direktív módszernek is lehet nevezni)
Ez ma havi 3 találkozással megoldhatatlan, és sok esetben nem is látnak szívesen az otthonaikban.

A szociális munka hagyományos értékei

Tanulj velük

- ▶ Ismeretek, információk, tudás tapasztalati átadása. Nem tankönyvi tanulás, hanem a jelenlét során az adott tárggyal való foglalkozás, adott tevékenység, beszélgetés alkalmával átadott ismereteket jelenti. Legegyszerűbb formái: főzés, takarítás, tisztálkodás, rendcsinálás alkalmai.

Szeresd őket

- ▶ Számomra ez mindig többet jelentett, mint a feltétel nélküli elfogadás. A szeretetnek sokféle rétege van: Másképp szeretem a gyermekem mint a szüleim, vagy a barátaim, de mindegyik szeretet. Én tudom szeretni a klienseimet is. Nálam ez azt jelenti, hogy örülök sikereiknek, várom a velük való találkozást, vannak helyzetek, amikor megöleljük egymást. Én ezt tekintem a szociális munka alapjának. Ha sikerül érzelmileg közel kerülni egymáshoz, akkor biztos lehetek abban, hogy a kívánt változás be fog következni. Abban is biztos vagyok, hogy a szociális munka akkor sikeres, ha én is jól érzem magam a kapcsolatban.

A szociális munka hagyományos értékei

Kezdd azzal, amijük van

Más szóval: fogadd el őket olyannak, amilyenek. Ez ma egy nagyon nehéz kérdés, hiszen óriási a diszkrépancia a klienseink és a mi társadalmi helyzetünk között. És a társadalom is jelentős elvárásokat fogalmaz meg velünk szemben. A legnagyobb különbségek az értékek és normák területén látható, amely az életmódban ölt testet. A nyomorban élők életmódja, viselkedése, a szagok sokszor nagyon taszítóak tudnak lenni. És mi ma sokszor ilyen élethelyzetekkel találkozunk. Ha ezt a problémát nem tudjuk megoldani, nem vagyunk képesek a segítség folyamatát a kliensek értékeihez igazítani, csak kudarc lehet a következmény.

A szociális munka hagyományos értékei

- ▶ Nyitottság,
- ▶ önkéntesség,
- ▶ autonómia,
- ▶ feltétel nélküli elfogadás
- ▶ a kliensek értékeinek figyelembe vételével történő beavatkozások
- ▶ intenzív jelenlét
- ▶ együttes tanulás
- ▶ diszkrimináció mentesség,
- ▶ komplexitás
- ▶ elegendő idő a változások eléréséhez
- ▶ szabad választás
- ▶ az emberi méltóság feltétlen tisztelete.

AZ ÉRTÉKVÁLTOZÁS LEHETSÉGES OKAI

Nincs hivatalos magyarázat, de a folyamatokból levezethető.

1. A megrendelő (Törvényhozó) azt érzékelhette, hogy az emberek életében olyan változások történtek, amelyek kedvezőtlen hatásai önkéntes módon már nem kezelhetők.
2. A családok sok esetben nem képesek kielégíteni a gyermekeik szükségleteit. Ezért ezt a társadalomnak kell pótolni.
3. Vannak olyan esetek, amikor a szükséglet kielégítés hiányát önkéntes beavatkozásokkal nem lehet pótolni. Ennek oka legtöbbször a szülőnél előforduló valamilyen hiány, vagy korlátozottság

A CSALÁD SZEREPÉNEK FELÉRTÉKELŐDÉSE AZ EGYÉN ÉLETÉBEN

1. Miután a **társadalom fokozatosan kivonul** az emberek biztonság-szükségletének kielégítéséből, a család szerepe felerősödik, nagyobb teher hárul rá. Neki kell pótolni a kieső hiányokat. Ezért annak elvesztése sokszor feldolgozatlan lelki terhet jelent a „vesztes” félnek.
 2. **A külvilág egyre fenyegetőbb**, különösen a mentális gondokkal, hátrányokkal küzdők számára, ezért számukra a család jelenti az egyedüli biztonságot. Ennek a biztonságnak az elvesztése gyakran szélsőséges magatartásokban nyilvánul meg. Szinte hetente látjuk az egyre brutálisabb családon belüli erőszakos cselekményeket. Ezekben persze más okok is szerepet játszanak, de a társadalom felelőssége valamilyen szinten mindegyikben tetten érhető.
-

GYERMEKVÉDELMI SZOCIÁLIS MUNKA

Célja: A már kialakult veszélyeztetettségi helyzet megszüntetése

Alapelvei:

- ▶ Kötelező igénybevétel
- ▶ követelmények előírása
- ▶ Kontroll - ellenőrző - funkció jelenléte
- ▶ A fennálló hatalom értékeihez való alkalmazkodás

Eszközei:

- ▶ Jogszabályi kötelezettségek
 - ▶ Együttműködési kötelezettség
 - ▶ Hatósági határozatok
 - ▶ Jelzőhálózat jelzéseinek figyelembe vétele
 - ▶ Fenyegetettségi helyzet jelenléte
 - ▶ A szankciók differenciálatlansága (Védelembe vétel után csak kiemelés)
 - ▶ Szolgáltatások igénybe vételének kötelezettsége
-

GYERMEKVÉDELMI SZOCIÁLIS MUNKA

Jellemzői

1. Nem a család alapproblémájának megoldására koncentrálnak, hanem a pillanatnyi veszélyeztetettség megszüntetésére (Tüneti kezelés)
 2. A védelemből való kivétel megszüntetése után a veszélyeztetettség ismét felmerülhet
 3. A család érték és norma-rendszerében kevés változás történik
 4. A veszélyeztetettség határainak eltérő értelmezése
 5. Az adott szubkultúrához való „igazodás” az elvárások megfogalmazásában (Az objektív szükségletek kielégítésének hiánya)
 6. Az alkalmazott büntetés (Iskoláztatási támogatás megvonása) tovább rontja a család helyzetét
 7. A szociális munkással történő együttműködés sok esetben a „kényszer szülte”, nem belső elköteleződésből fakad.
 8. A kliensek nem segítségként élik meg a szolgáltatást
 9. A családdal való kapcsolat alkalmoszerű
 10. A szükségleteknél kevesebb segítő elemet tartalmaz
-

GYERMEKJÓLÉTI SZOCIÁLIS MUNKA

Célja: A hátrányos, veszélyeztetettségi helyzetek kialakulásának megelőzése

Alapelvei

1. Önkéntesség
2. Nyitottság
3. A család értékeihez történő igazodás a segítő folyamat során
4. A család működésében tényleges változások elérése
5. (Mindazok, amelyek a „hagyományos” szociális munkánál)

Eszközei

1. Feltétel nélküli elfogadás
 2. Bizalom
 3. Hitelesség
 4. Empátia
 5. Sokszínű személyes kapcsolat
 6. Folyamatos, hosszú távú jelenlét a család életében
-
-

GYERMEKJÓLÉTI SZOCIÁLIS MUNKA

Jellemzői

1. A teljes családi működés megváltoztatása
2. A motiváció folyamatos fenntartása
3. Sokszínű szolgáltatások, prevenciós programok
4. A rendelkezésre álló ellátó rendszerek, szolgáltatások használata
5. A szolidaritás erősítése
6. A biztonság megteremtése
7. Szülői kompetenciák fejlődése

SZEGÉNYKULTÚRA I.

Főbb jellemzői

1. **A szegénységből való kilépésből** nem következik a szegénykultúrából való kilépés.
 2. **Folyamatos hiány.** Egy szükséglet kielégítése lehetetlenné teszi más szükségletek kielégítését.
 3. **Örökös küzdelem** a ma túlélésért, nincs holnap
 4. Stabilitás hiánya, amelyhez alkalmazkodni kell. **A személyiség instabilitása**, sokszor ellentmondó szokások, magatartások, mindig minden felborul.
 5. **Saját törvényekkel**, szokásokkal, hagyományokkal rendelkezik
 6. Többségtől való elkülönülés
 7. A társadalomból való kiszakadás a szegénykultúra alappillére
-

SZEGÉNYKULTÚRA II.

1. Örök vesztes beletörődés sorsába-ellenséges érzület a többiekkel szemben
 2. Folyamatos feszültség (Stressz állapot)
 3. Szegénytelepeken élés. Elszakad a többségi kultúrától, társadalomellenessé válhat.
 4. Nélkülözés- és az ezt kompenzáló túlköltekezés és az azonnali szükséglet kielégítés- újra nélkülözés adja a kultúra alapjait. (Ez teszi lehetetlenné a tudatos tervezést)
 5. Csak az a tudás a fontos, ami a túlélést szolgálja.
 6. Nem rendelkeznek az iskola diktálta előfeltételekkel: Belső késztetések ellenőrzése, (önkontroll) fegyelmezettség, rendszeresség, motiváltság a műveltség befogadására, partikuláris kódrendszer
 7. Rendezetlen körülmények, lezáratlan ügyek, párkapcsolatok
 8. Sok esetben kaotikus, áttekinthetetlen háztartás
 9. Generációkon át öröklődik
 10. Életük legfontosabb rendező elve: életben maradás
 11. Családi összetartozás hangsúlyozása
 12. Bandázás, szenvedély betegségek, erőszak
 13. Egészségtelen életmód, kezeletlen betegségek, nagyobb mortalitás
-

A nyomor jellemzői

(A szegénykultúrán túlmutatóan)

1. Totális hiány (Minden hiányzik)
 2. A célok teljes hiánya
 3. Súlyos mentális zavarok, szenvedély-betegségek
 4. A párkapcsolatokat a gazdasági szükségszerűség határozza meg
 5. A családok teljes szétesése, sokszor 2-3 külön anyától származó gyermekek, akikkel „laza” a kapcsolat
 6. A gyermekeik féktelenek, nehezen nevelhetők
 7. Elhanyagolt lakáskörülmények, hiányos személyes higiéné
 8. 2-3 generáció szükséges -ha minden feltétel adott- a nyomorból való kilépéshez
-

MŰKÖDÉST NEHEZÍTŐ TÉNYEZŐK

1. **Óriási mértékű túlterhelés.**
 2. **Nincs annyi időm az esetre fordítani, amely azt megkívánná, ezért soha nem nyugodt a lelkiismeretem**
 3. **Kevésbé érzem sikeresnek magam a szakmában**
 4. **Soha nem tudok egy esetet úgy lezárni, hogy az megnyugtató lenne. (Legfeljebb akkor, ha elköltözik)**
 5. **Nem tudom nem „haza vinni” a problémát, otthon is az jár a fejemben**
 6. **Sokszor eszköztelennek érzem magam, hiányoznak, vagy telt a kapacitásuk azon intézményeknek, amelyek szükségesek lennének**
 7. **Eszköztelen, néha tehetetlen vagyok, mert nincs elmélyült tudásom arról a problémáról**
 8. **Akkora rajtam a felelősség, amely előbb-utóbb összeroppant**
 9. **A segítő munkám alapállása a védekezés, hogy bizonyítani tudjam, én mindent megtettem, amit lehetett. Ezért mindent lepapírozok, bekérek számtalan véleményt, esetkonferenciákat tartok, mindenkit tájékoztatok a megtett intézkedésekről.**
 10. **Folyamatos félelem az esetleges hibáim következményeitől**
 11. **A velem szemben megfogalmazott ellentétes elvárások: Pl. fenntartó – szakmai normák**
 12. **Döntési dilemmák: Pl. hol jobb a gyermeknek? Otthon, vagy a szakellátásban**
 13. **A kiégés határán vagyok. Ezen nem segít a szupervízió sem**
 14. **Több intézmény vezetője hiányolja a szakmai alkalmasságot, elhivatottságot**
 15. **Egyre gyakrabban hallani olyan eseteket, amikor személyiség-probléma áll a háttérben (Előítélet, hatalom)**
-

